

Natur og landbrug hånd i hånd

Collective Impact 'Det åbne land som dobbelt ressource' har fokus på, hvordan natur og landbrug kan gå hånd i hånd på samme arealer. Midlet kan være jordfordeling og mere intelligent landbrugsstøtte

NATUR

AF IRENE BRANDT

- Parterne i 'Det åbne land som dobbelt ressource' arbejder sammen om, at arealanvendelsesinteresserne håndteres på nye og fremsynede måder, hvor forskellige anvendelser af arealerne understøtter hinanden frem for at begrænse hinanden, fortæller Helga Grønnegaard, der er sekretariatsleder for arbejdet.

Udgangspunktet for arbejdet er, at der skal være plads til udvikling af landbrugs erhvervet, en rig natur, et rent vandmiljø og rekreative muligheder. Målet er et varieret kulturlandskab, der samtidig understøtter attraktive bosætnings- og besøgs muligheder i det åbne land.

Siden 1920 er den lysåbne natur blevet reduceret fra 25 pct. af Danmarks areal til ni pct. Og i samme takt er biodiversiteten faldet med det resultat, at alene i perioden 2003-2010 er 1.526 dyre-, plante- og svampearter blevet opført på den nationale rødliste over akut truede, sårbare eller sjældne planter.

Landbrugsarealet er i samme tidsrum stort set uændret; men an-

tallet af landbrug er faldet fra ca. 200.000 i 1920 til 42.000 landbrug i 2010, og gennem intensivisering og effektivisering produceres der langt flere fødevarer og foder på arealerne end tidligere.

Ministerens pointe

Økologi & Erhverv bragte i nr. 574, der udkom 25. september, en artikel, der handlede om en henvendelse til miljø- og fødevarerminister Eva Kjer Hansen fra Collective Impact 'Det åbne land som dobbelt ressource', hvori netop ønsket om at bruge de positive incitamenter i EU's landbrugs politik bedre fremsættes.

Eva Kjer Hansen har besvaret denne henvendelse. Hun skriver blandt andet:

"En eventuel udvidelse af listen over miljøfokusområder, MFO, vil ikke nødvendigvis bidrage til mere natur, da det samlede MFO-krav om fem pct. er uændret. En udvidelse af listen ville for eksempel kunne betyde, at en drift ville mindske efterafgrødearealet for i stedet at anmelde et eksisterende læhegn som MFO. Det vil ikke nødvendigvis forbedre den samlede miljøeffekt."

I stedet foreslår Eva Kjer Hansen følgende:

"Hvis der skal ske en reel beskyttelse af småbiotoperne, kan det ske ved, at de bliver omfattet af krydsoverensstemmelsesreglerne i form af god landbrugs- og miljømæssig stand (GLM). Dermed bliver småbiotoperne både beskyttede og støtteberettigede under grundbetalingsordningen og vil samtidig kunne anvendes til MFO. Men det vil samtidig betyde, at landmændene ikke frit kan disponere, om

de af hensyn til den landbrugs mæssige drift vil fjerne landskabselementer eller bevare dem."

- Eva Kjer Hansen har en pointe; men vi kan konstatere, at der ikke er fælles tilslutning blandt parterne i 'Det åbne land som dobbelt ressource' til at lade småbiotoperne omfatte af GLM, siger Helga Grønnegaard.

Fokus på næste CAP-periode

I stedet retter projektet sin opmærksomhed mod, hvad der kan opnås enighed i styregruppen om inden for de nuværende regler. For Collective Impact-konceptet indebærer, at der kun arbejdes med udvikling af løsninger, som alle er enige om.

- Men vi har også fokus på den næste CAP-periode, der starter i 2021. Økologisk Landsforening er repræsenteret i Collective Impact-arbejdet, og vi vil afprøve om foreningens forslag om at øge moduleringen fra Søjle 1 til Søjle 2 kan inspirere til fælles løsninger blandt parterne, siger Helga Grønnegaard.

En sådan modulering ville omfatte, at landmænd i mindre omfang ville modtage landbrugsstøtte, blot fordi vedkommende ejer jord, men til gengæld i højere grad ville blive betalt for at levere fælles goder så som rent drikkevand og natur- og landskabsværdier. Den landmand, der vil engagere sig i leverancer af fælles goder, har dermed mulighed for at modtage lige så mange EU midler, som de modtager med det nuværende system. Det handler i høj grad om at indrette udbetalingen af landbrugsstøtten på en måde, som i højere grad end i dag indebærer positive lodsejericitamenter til at

“ - Tidligere jordfordelingsprojekter har taget udgangspunkt i landbrugsbedrifternes behov for en bedre arrondering og dermed forbedret bedriftsøkonomi. Men kun meget få jordfordelingsprojekter har tilformål at gavne flere interesser på samme tid, altså både en bedre arrondering, bedre natur og renere vandmiljø i et og samme greb. Alle de aspekter sammen med rekreative værdier og landdistriktsudvikling vil vi gerne inddrage fra start i jordfordeling. Ellers går vi glip af uudnyttede gevinster for vores samfund.

HELGA GRØNNEGAARD, SEKRETIARIATSLÉDER 'DET ÅBNE LAND SOM DOBBELT RESSOURCE'.

skabe flere offentlige goder i landbrugslandet.

- I denne forbindelse er det værd at bemærke, at en opgørelse fra EU Kommissionen viser, at Danmarks andel af landbrugsstøtten til Søjle 1 (88 pct.) er 20 pct. højere end gennemsnittet blandt 27 EU-medlemsstater (68 pct.), siger Helga Grønnegaard.

Jordfordeling

- Collective Impact er udviklet i USA, hvor arbejdsformen har ført til store samfundsforandringer, som ingen part ville kunne løfte alene; men arbejdsformen er også vanskelig at overføre til 'Det åbne land som

dobbelt ressource', fordi der ikke på forhånd er enighed om, hvordan det åbne land skal anvendes, siger Helga Grønnegaard.

Men Collective Impact-parterne har enstemmigt peget på jordfordeling som et velkendt redskab, der gennem fremsynet brug kan håndtere arealanvendelsen på nye måder. Flere af parterne har hver for sig efterlyst mere brug af jordfordeling - det gælder også Natur- og Landbrugskommissionen.

Styregruppen for projektet er derfor nået frem til, at der er brug for en ny og mere jordfordeling for at opfylde de mangfoldige interesser i det åbne land.

FAKTA:

'Det åbne land som dobbelt ressource' støttes økonomisk af Realdania, der også er en af de mange parter i Collective Impact 'Det åbne land som dobbelt ressource'. De øvrige parter i gruppen er:

- Økologisk Landsforening
- KL
- Friluftsrådet
- Danmarks Naturfredningsforening
- Dansk Skovforening
- DGI
- Danmarks Sportsfiskerforbund
- Danmarks Jægerforbund
- Landbrug og Fødevarer
- Bæredygtigt Landbrug
- Dansk Ornitologisk Forening

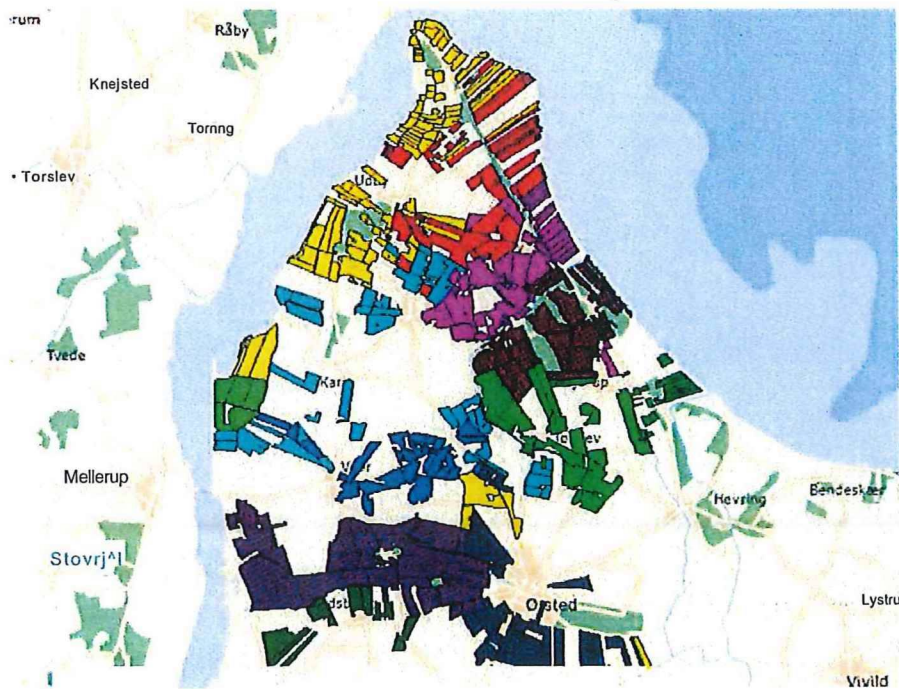
- Jørn Jespersen er formand for 'Det åbne land som dobbelt ressource'.

Man kan læse mere om parternes fælles arbejde her: <http://collective-impact.dk/det-aabne-land>

Hvad er Collective Impact?

Arbejdsformen 'Collective Impact' er forholdsvis ny i Danmark. Realdania, der bruger arbejdsformen i sin filantropiske strategi, præsenterer Collective Impact således:

Collective Impact handler grundlæggende om at løse problemer i fællesskab. Kollektiv effekt er det, der kan opstå, når aktører fra flere sektorer går sammen i tætte, gensidigt forpligtende samarbejder om at løse samme problem. Alene det at skabe en fælles agenda, hvor alle arbejder mod det samme mål, er en stor udfordring, når det handler om komplekse problemer. Men lykkes det, har man til gengæld unikke muligheder for at løse opgaver på en måde, som slår rod på mange niveauer i samfundet på én gang.

Rougsø syd for Randers Fjord indgår i jordfordelingsprojektet i Norddjurs Kommune. Kortet viser de ti største bedrifter/ ejendomme i området. Illustration: Norddjurs Kommune.

- Tidligere jordfordelingsprojekter har taget udgangspunkt i landbrugsbedrifternes behov for en bedre arrondering og dermed forbedret bedriftsøkonomi. Flere store og velkendte naturgenopretningsprojekter er blevet realiseret med jordfordeling. Det gælder for eksempel Skjern Å og Filsø. I øjeblikket er det muligt at få tilskud til at realisere vådområdeprojekter med jordfordeling. Men kun meget få jordfordelingsprojekter har til formål at gavne flere interesser på samme tid, altså både en bedre arrondering, bedre natur og renere vandmiljø i et og samme greb. Alle de aspekter sammen med rekreative værdier og landdistriktsudvikling vil vi gerne inddrage fra start i jordfordeling. Ellers går vi glip af uudnyttede gevinster for vores samfund, siger Helga Grønnegaard.

Projekter i kommunerne

- I Collective Impact er parterne gået sammen om at dokumentere de samfundsmæssige gevinster, som fremsynet jordfordeling kan indfri i konkrete lokalområder. Ambitionen er at inspirere til multifunktionel jordfordeling i hele landet, fortæller Helga Grønnegaard.

Projekterne forberedes i øjeblikket i fem kommuner: Skive, Jammerbugt, Ringkøbing-Skjern, Vejle og Norddjurs kommuner.

I projekterne vil de deltagende kommuner sammen med forskere, der er tilknyttet projekterne, arbejde med jordfordeling på en ny måde, hvor hensigten er at åbne op for langt flere potentialer i et lokalområde, end selve det at skifte ejerskab til arealer umiddelbart ville bringe med sig.

I en pressemeddelelse beskrives forventningerne til projekterne således:

'Det gavner både landbruget, naturen, vandmiljøet og de rekreative muligheder, fordi der bliver bedre mulighed for at færdes og få naturoplevelser. Resultatet er attraktive landdistrikter med flere herlighedsværdier og mindre transport på vejene med tunge landbrugsmaskiner.'

- Kommunerne er i øjeblikket i en planlægningsfase, for at finde ud af, om der er velvilje for projekterne, hvilket er forudsætningen for, at det over hovedet kan lade sig gøre, siger Helga Grønnegaard. Hun tilføjer:

- Vi håber, at alle kommunerne får skabt interesse og engagement fra både lodsejere og øvrige lokale aktører i planlægningsfasen sådan, at der som grundlag for konkret gennemførelse af jordfordeling med start fra foråret 2016 er et lokalt 'ja, det er vi med på at arbejde videre med'. På den ene side skal der 'luft under vingerne', på den anden side er salg, køb og bytte af landbrugsarealer noget meget konkret og jordnært, som skal opfylde lodsejeres individuelle behov. Vi har umiddelbart midler til at gennemføre fire projekter; men resultater kommunernes planlægning i fem fantastisk spændende projekter, så vil vi prøve via andre fonde at finde midler til at gennemføre dem alle.

